

Айтмаганбетов Асет Лайыкович – PhD докторант образовательной программы 8D01511-Информатика, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 010000, Республика Казахстан, г. Астана, ул. Пушкина 11; тел. 87076041212, e-mail: a.aitmaganbetov@gmail.com.*

Кереев Адилжан Кутымович – PhD, заведующий кафедрой информатики и ИТ, Актюбинский региональный университет имени К. Жубанова, Республика Казахстан, 030000, г. Актюбе, пр. А.Молдагулова 34, тел. 87003449457, e-mail: Adiljan@mail.ru.

Sadvakassova Aigul Kadyrkanovna – PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Informatics, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Republic of Kazakhstan, 010000, Astana, 11 Pushkin Str., tel.: 87089388776, e-mail: Sak79@bk.ru

Aitmaganbetov Asset Laiykovich – PhD student of the educational program 8D01511-Informatics, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Republic of Kazakhstan, 010000, Astana, 11 Pushkin Str., tel.:87076041212, e-mail: a.aitmaganbetov@gmail.com.*

Kereyev Adilzhan Kutymovich – PhD, Head of the Department of Informatics and IT, Aktobe Regional University named after K. Zhubanov, Republic of Kazakhstan, 030000, Aktobe, 34 A.Moldagulova Ave., tel.: 87003449457, e-mail: Adiljan@mail.ru.

XFTAP 14.35.07

ӨОЖ 378.147.88

https://doi.org/10.52269/22266070_2024_1_180

МЕДИАБІЛІМ ҮДЕРІСІНДЕ СТУДЕНТТЕРДІҢ АҚПАРАТТЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТҰҒЫР

Сейітказы П.Б. – педагогика ғылымдарының докторы, педагогика кафедрасының профессоры, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ, Астана қ., Қазақстан Республикасы.

Ырымбаева Н.А. – 8D01103-Педагогика және психология білім беру бағдарламасының докторанты, педагогика кафедрасы, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ, Астана қ., Қазақстан Республикасы.*

Ушақбаева К.Р. – 8D01823-Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану білім беру бағдарламасының докторанты, педагогика кафедрасы, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ, Астана қ., Қазақстан Республикасы.

Абдиркенова А.К. – PhD докторы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, педагогика және психология кафедрасының қауымдастырылған профессорының м.а., Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Ұсынылып отырған жұмыста медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуда инновациялық тұғырдың рөлі мен инновациялық білім берудің маңыздылығы қарастырылған. Зерттеу жұмысы барысында әдебиеттерге салыстыра талдау, зерттеу аймағына қарай жүйелеу және авторлар тарапынан тұжырымдар жасалды. Мақалада медиабілімнің болашақ мамандардың кәсіби және тұлғалық дамуындағы рөлі айқындалады. Медиабілім үдерісінде ақпараттық құзыреттілікті дамытудың бүгінгі күнгі қажеттілігі көретін, еститін, оқитын ақпаратты сыни талдауға және қабылдауға қабілетті болу, кәсіби қызметте қолданудың маңыздылығымен сипатталды. Авторлар оқытудың заманауи технологиялары мен әдістерін студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуға ықпал ете отырып, медиабіліммен қалай тиімді қарым-қатынас жасай алатынын қарастырады. Қазіргі білім берудегі қолданылатын инновациялық технологиялар болашақ мамандардың сыни және шығармашылық ойлауын, топтық және жеке жобалармен жұмыс істеу мүмкіндігін, оқу пәнінің жеңіл және тартымды қабылдануын, мотивацияның артуына бағытталған. Мақалада педагогикалық инновациялардың дамуы мен теориялық-әдіснамалық негіздерін зерттеген отандық және шетелдік ғалымдардың зерттеулері бойынша принцип, заң, мүмкіндіктер, ерекшеліктер мен анықтамалары жүйеленіп, талданды. Сондай-ақ, мақала мәтінінде кездесетін кілттік сөздер мен сөз тіркестерінің анықтамалары қарастырылды. Медиабілім үдерісінде болашақ мамандардың ақпараттық құзыреттілігін дамытудағы инновациялық тұғырдың рөлі, мүмкіндіктері мен тақырып аясындағы ұсынымдар қатары берілді.

Түйінді сөздер: медиабілім, масс-медиа, медиабілім үдерісі, тұғыр, инновация, инновациялық тұғыр, ақпараттық құзыреттілік.

**ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД В РАЗВИТИИ ИНФОРМАЦИОННЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ
В ПРОЦЕССЕ МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ**

Сейтказы П.Б. – доктор педагогических наук, профессор кафедры педагогики, НАО «Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева», г. Астана, Казахстан.

Ырымбаева Н.А. – докторант образовательной программы 8D01103 – Педагогика и психология кафедры педагогики, НАО «Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева», г.Астана, Казахстан.*

Ушакбаева К.Р. – докторант образовательной программы 8D01823- Социальная педагогика и самопознание, кафедры педагогики, НАО «Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева», г. Астана, Казахстан.

Абдиркенова А.К. – и.о. ассоциированный профессор кафедры педагогики и психологии, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Казахстан.

В предлагаемой работе рассматривается роль инновационного подхода и важность инновационного образования в развитии информационной компетентности студентов в процессе медиаобразования. В ходе исследовательской работы был проведен сравнительный анализ данных, систематизация в зависимости от области исследования и выводы со стороны авторов. В статье раскрывается роль медиаобразования в профессиональном и личностном развитии будущих специалистов. Сегодняшняя потребность в развитии информационной компетентности в процессе медиаобразования характеризовалась важностью умения критически анализировать и воспринимать увиденную, услышанную, читаемую информацию, ее использования в профессиональной деятельности. Авторы рассматривают, как современные технологии и методы обучения могут эффективно взаимодействовать с медиаобразованием, способствуя развитию информационной компетентности студентов. Применяемые в современном образовании инновационные технологии направлены на критическое и творческое мышление будущих специалистов, возможность работы над групповыми и индивидуальными проектами, легкого и привлекательного восприятия учебной дисциплины, повышение мотивации. В статье систематизированы и проанализированы принципы, закон, возможности, особенности и определения по исследованиям отечественных и зарубежных ученых, изучавших теоретико-методологические основы и развитие педагогических инноваций. Также были рассмотрены определения ключевых слов и фраз, встречающихся в тексте статьи. В процессе медиаобразования был дан ряд рекомендаций по теме и возможностям, роли инновационного подхода в развитии информационных компетенций будущих специалистов.

Ключевые слова: медиаобразование, масс-медиа, процесс медиаобразования, подход, инновация, инновационный подход, информационная компетентность.

**AN INNOVATIVE APPROACH TO DEVELOPING STUDENTS'
INFORMATION COMPETENCIES IN MEDIA EDUCATION**

Seitkazy P.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of pedagogy, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Republic of Kazakhstan.

Yrymbayeva N.A. – PhD student of the educational program 8D01103 – Pedagogy and psychology of the department of pedagogy, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Republic of Kazakhstan.*

Ushakbayeva K.R. – PhD student of the educational program 8D01824 – Social pedagogy and self-knowledge, of the department of pedagogy, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Republic of Kazakhstan.

Abdirkenova A.K. – PhD, acting Associate Professor of the Department of pedagogy and psychology, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Republic of Kazakhstan.

The proposed paper examines the role of innovative approach and the importance of innovative education in the development of students' information competence in the process of media education. The research work included comparative analysis of data, systematization depending on the field of study and conclusions on the part of the authors. The article reveals the role of media education in the professional and personal development of future specialists. Nowadays need for the development of information competence in the process of media education was characterized by the importance of the ability to critically analyze and perceive seen, heard, read information, its use in professional activities. The authors consider how modern technologies and teaching methods can effectively interact with media education, contributing to the development of students' information competence. The innovative technologies applied in modern education are aimed at critical and creative thinking of future specialists, the possibility of working on group and individual projects, easy and attractive perception of the academic discipline, increasing motivation. The article systematized and analyzed the principles, law, opportunities, features and definitions according to the

studies of domestic and foreign scientists who studied the theoretical and methodological foundations and development of pedagogical innovations. The definitions of key words and phrases found in the text of the article were also considered. In the process of media education, a number of recommendations were given on the topic and opportunities, the role of innovative approach in the development of information competencies of future specialists.

Key words: *media education, mass media, media education process, approach, innovation, innovative approach, information competence.*

Кіріспе. Бүгінгі қоғамдағы телекоммуникациялық технологиялардың дамыған тұсында, адамдар масс-медиа арқылы қажетті ақпаратты қалағанынша ала алады. Ал сол алынатын ақпаратты қабылдауда болашақ мамандардың ақпараттық құзыреттілігін дамыту қажеттілігі туындайды. Себебі қазіргі ақпарат ғасырында масс-медиа өнімдерінен сан қырлы ақпарат тауып, оның тиімділігін, қауіпсіздігін білмеген жағдайда, кері әсерін тигізуі мүмкін. Қазіргі уақытта тұлғалардың медиабілімді болуының маңыздылығы күн сайын артып келуде.

Зерттеудің мақсаты. Медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытудағы инновациялық тұғырдың рөлін айқындау.

Зерттеудің міндеттері. Қазіргі күнгі медиабілім үдерісінің болашақ мамандардың кәсіби және жеке өміріндегі маңыздылығын көрсету. Педагогикалық инновациялардың дамуы мен теориялық-әдіснамалық негіздерін зерттеген отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерін зерделеу. Зерттеу тақырыбы аясында медиабілім үдерісі арқылы студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуда инновациялық тұғыр мүмкіндіктерін сипаттау.

Зерттеуші С.К. Cheung өз еңбегінде ХХІ ғасырдың басында медиабілім беру студенттерді БАҚ-мәліметтерін қабылдауда сыни ойлайтын, БАҚ-на жанрлық және мәтіндік таңдау жасай алатын, сыни дағдыларын өзіндік тәжірибеде қолдана алуымен байланыстырады. Осылайша, медиабілім берудің мақсаты білім алушыларды сыни, өзін-өзі рефлексивті және өнімді етуінде. Сондай-ақ, технологиялардың қарқынды даму дәуірінде білім алушылардың цифрлық технологияларды қолдану қабілетті ғана емес, жаңартылған медиа формаларын функционалды түрде қолдануы, медиа-мазмұнды шығармашылықпен құрудағы сыни көзқарасты дамытудағы қабілеттілік мәселесі айтылған. Егер медиабілім беру дұрыс жүргізілсе, студенттерді тез өзгертін әлемде зерек және қызығушылық танытқыш азаматтарға, сыни тұтынушыларға және этикалық медиа өндірушілеріне айналдыра алады [1, 18 б.].

Медиабілім беру студенттерді масс-медиа ақпараттарының ортасына түскен кезде жағдайды түсінудегі мүмкіндік пен бағдарлана білу дағдыларымен сипатталады. Яғни барлық ақпарат көздерінің белсенді оқырман, тыңдаушы немесе көрермені бола отырып, масс-медиадағы ақпараттарды мүмкіндігінше максималды түрде түпнұсқасын алуға қабілеттілігін дамытуды білдіреді. Себебі қазірге ХХІ ғасырдағы масс-медиа барлық әлеуметтік және мәдени ортаны қоршай отырып, дыбыстық, визуалды және жазбаша хабарламалар негізінде білімге, сезімдер мен эмоциаларға, көзқарастарға, мінез-құлыққа әсер етуде.

Медиабілім беру педагогика мен оқыту әдістемесінің инновациялық құрамдас бөлігі және ақпараттық қоғам мен жаһандық медиа ортаны дамытудың заманауи үдерістердің көрінісі болып табылады [2, 148 б.].

Демек, медиабілім беру болашақ мамандардың тұлғалық дамытуға бағытталған, білім жинақтауға көмектесетін және сол арқылы оларды қоғамның белсенді және елінің жауапты азаматы болуға жетелейтін құралдар жиынтығына айналады.

Ал, медиабілім негізінде қалыптасатын медиасауаттылық тек дағды емес. Оған сыни тұрғыдан ойлау, ақпараттық сауаттылық, технологиялық сауаттылық және басқа дағдылар кіреді. Медиасауаттылыққа қатысты тақырыптарға ресурстарды сынау, сөз бостандығы, желілік этика және ақпараттық қауіпсіздік жатады [3].

Медиабілім үдерісі – бұл болашақ мамандардың жеке, әлеуметтік, кәсіби және білім беру мақсаттарына жету үшін ақпаратты тиімді іздеу, бағалау, пайдалану және құру мүмкіндіктерін кеңейту үдерісі. Бұл өз кезегінде медиасауаттылықты, медиамәдениетті және медиақұзыретті болуға, студенттің өзіндік ізденісі негізіндегі ақпараттық құзыреттілігін дамытуға бағытталған.

Медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамыту – бұл ақпаратты іздеу, қол жеткізу, қолданумен қатар, барған сайын ауқымы кеңейе түсетін цифрлық және ақпараттық ортадағы рефлексия мен сыни талдауға деген бет бұрыс.

Ақпарат дәуірінде барлық мамандар үшін ақпараттық құзыреттілік түбегейлі маңызды болып табылады. Кәсіби қызметте қажетті білім мен ақпаратқа қолжетімділік қана емес, адекватты қолданушы, әрдайым тиімді әрі тұрақты теориялық және практикалық ізденуші, яғни, ақпараттық құзыреттілікті меңгерген маман болу керек [4, 39 б.].

Қазіргі үздіксіз өмір бойы оқуды қажет ететін кезеңде тұлғалық, кәсіби даму алдыңғы орынға қойылуы маңызды. Ал ол медиабілім үдерісінде ақпараттық құзыреттілікті дамытумен тікелей байланысты. Ақпарат ағынымен тиімді жұмыс істеуге қабілетті адамдар өздерінің ақпараттық

қажеттіліктерін біледі, сондай-ақ, тәуелсіз шешімдер қабылдап, ақпараттың сапалысын іріктеп, өңдеп, өмір бойы оқуда игілігіне қолданып және медианы пайдалануда қауіпсіздік пен жауапкершілікті ескере алады.

Медиабілім үдерісіндегі ақпараттық құзыреттіліктің жоғары деңгейі бар болашақ маман, өзінің атқаратын іс-әрекетін қызмет ететін ұйымның жұмысымен тиімділік үшін синхрондай алады. Демек өзінің және қызмет ететін ұйымның жұмысын жақсарту мақсатында, ақпаратты тиімді пайдалана отырып, оқыту және өзін-өзі ынталандыруды жүзеге асырады.

E.V. Vitorino өз зерттеуінде ақпараттық құзыреттіліктің әртүрлі аспектілерін қарастыра келе, келесідей топтастырады:

а) ақпараттық қажеттіліктерді тану қабілеті: адамның белгілі бір мәселені шешуі немесе шешу үшін ақпараттың қажет екенін түсіну қабілеті;

ә) ақпараттың сапасын аңғару және бағалау қабілеті: контекстке сүйене отырып адамның қажетті ақпаратты қайдан іздеу керектігін білу қабілеті және алынған ақпараттың дәлдігін, нақтылығы мен сенімділігін бағалау мүмкіндігі;

б) ақпаратты сақтау және ала білу қабілеті: ол әртүрлі контексттермен, яғни өзінің мәдениеті мен мұрасы туралы ақпаратпен, іскерлік құжаттамамен және техникалық ноу-хаумен байланысты болуы мүмкін;

в) ақпаратты тиімді және этикалық тұрғыда пайдалану мүмкіндігі: мәселелерді шешуде ақпаратты оңтайлы пайдалану мүмкіндігін және сыни тұрғыдан ойлау мен басқа адамдардың құқықтарына нұқсан келтірмейтіндей ақпаратты пайдалануды білдіреді;

г) білімді құру және тарату үшін ақпаратты қолдану мүмкіндігі: бұл ақпараттық құзыреттіліктің түпкілікті өнімі, өйткені ол жаңа білім жасауға мүмкіндік береді [5].

Осылайша, студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамыту – бұл ақпаратты білімге айналдыру арқылы білім қорын кеңейту, жаңа білімді құруға қабілетті болу, білімді орынды және тиімді пайдалану қабілеті.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу әдістері тақырып аясындағы теориялық дереккөздерді талдау, материалдарды жүйелеу, салыстыру, жалпылауға бағытталған. Медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуда инновациялық тұғырдың рөлі туралы зерттеу материалдары ретінде инновациялық тұғырдың мәні мен мазмұны, жіктелуі, ерекшеліктері, заңдар мен принциптері берілген алыс-жақын шетелдік ғалымдардың ғылыми жұмыстары, диссертациялық зерттеулері, авторлардың ғылыми мақалалары қолданылды. Теориялық талдау нәтижесінде медиабілім үдерісі, ақпараттық құзыреттілік пен инновациялық тұғырдың сипаты мен олардың өзара байланысы зерделенген.

Нәтижелер. Медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуды әдіснамалық тұғырлармен қамтамасыз ету, зерттеу мәселесінің мәні мен байланысын, өзара сәйкестігін анықтауға, іс-әрекет жүйесі мен заңдылықтарды айқындауға негізделген.

Әдіснамалық тұғырлар дегеніміз – қайсыбір педагогикалық мәселені зерттеудегі қолданылатын ұстанымдар, әдістер, тәсілдер жиынтығы [6].

Ғылыми әдебиеттерде әдіснамалық тұғыр белгілі бір педагогикалық – психологиялық мәселені зерттеуде қолданылатын негізгі принциптер, әдістер мен тәсілдердің жиынтығы ретінде қарастырылады. Біз зерттеуіміздің нысанына алып отырған мәселені шешу, теориялық ережелерге сүйене отырып, әдіснамалық тұғырларды қарастыруға әкеледі. Сонымен қатар, тұғыр – теориялық және тәжірибелік мәселелерді шешуде, ғылыми әдіснамада кеңінен қолданылатын әдіснамалық категория ретінде, тақырып аясындағы зерттеу жұмысымызға теориялық негіз болып, алға қойған міндеттерді шешуге көмектеседі.

Ғылыми-әдіснамалық тұғырды зерттеген отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерін қарастырмас бұрын, «тұғыр» ұғымына тоқталайық. Отандық және шетелдік сөздіктерде «тұғыр» ұғымы келесідей анықталған:

Қазақша-орысша қоғамдық ғылымдар терминдерінің сөздігінде «подход» – «тұрғы», «көзқарас» деп аударылған. [7, 525 б.].

Ресейлік сөздіктерде «тұғыр» – философиядағы, ғылымдағы, саясаттағы немесе адамдардың өмірі мен қызметін ұйымдастырудағы өзара бәсекелес (немесе тарихи бір-бірін алмастыратын) стратегиялар мен бағдарламаларды сипаттайтын танымдағы және/немесе практикадағы парадигматикалық, синтагматикалық және прагматикалық құрылымдар мен механизмдер кешені [8]; Әдістер мен тәсілдердің жиынтығы (біреуге әсер етуде, бір нәрсені зерттеуде, істі жүргізуде) [9].

Оксфорд сөздігі «тұғыр» – біреумен немесе бір нәрсемен жұмыс істеу тәсілі; тапсырмаға, мәселеге немесе жағдайға жақындау тәсілі немесе әдісі десе [10], ал Кембридж сөздігінде тұғыр – кеңістіктегі, уақыттағы, сападағы немесе сандағы бір нәрсеге немесе біреуге жақындау; мәселені шешу немесе нәтижеге жету әдісі мен тәсілі [11].

Тұтастай алғанда, жоғарыдағы сөздіктердегі «тұғыр» ұғымы мәселені шешу немесе белгілі бір мақсатқа жету үшін қолданылатын әдіс, тәсіл немесе әрекет жоспары ретінде анықталады.

Отандық ғалым Ш.Таубаева өзінің зерттеулерінде әдіснама мәселесіне үлкен мән беріп, ғылыми педагогикалық зерттеулердің теориясы мен әдіснамасын қарастырған.

Ғалымның пайымдауынша «тұғыр» ұғымы педагогикада ғылымның пайдаланатын нақтылы тәсілі, элементі ретінде қолданылады. Тұғыр – бұл ғылыми-педагогикалық қызметтің, қандай да бір үдерісінің элементі, жеке әрекеті. Егер «әдіс» ұғымы ғылыми-педагогикалық әрекет тәсілдерінің жиынтығын білдірсе, «әдіснамалық тұғыр» ұғымы аталмыш тұғырдың зерттеушінің ғылыми педагогикалық әрекетінің бүкіл кезеңінде пайдаланылатынын білдіреді. Зерттеу тұғырларының жиынтығы, олардың қолдану дәйектілігі мен логикасын, педагогикалық зерттеуді жүргізу технологиясын анықтайды [12, 65 б.].

Ғылыми зерттеулерде тұғыр әдіснамалық ұстаным ретінде түрлі бағыттардан көрініс тауып, білім берудің негізінде құрылған үдеріс ретінде қолданылып келеді.

Зерттеу жұмысымыздың мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келетін отандық және шетелдік әдебиеттерді талдай отырып, біз медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуда инновациялық тұғырды басшылыққа алу, мәселені тиімді шешуге мүмкіндік тудырады деген ойдамыз.

Бүгінгі білім берудегі инновациялық тұғыр педагогикалық іс-әрекеттің негізгі компоненттерінің біріне айналып, оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін, педагогикалық оқытудың жаңа технологияларымен айқындалады. Бұл өз кезегінде медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуда, яғни өзгермелі қоғамда бәсекеге қабілетті кәсіби маман ретінде танылуға мүмкіндік тудырады. Сондай-ақ, оқу орнының түлегі игерген білім, білік, дағдысымен кәсіби ортада бағдарланып қана қоймай, кез келген жаңа өзгерістерде тиімді шешім таба алуға бейім болуына дағдылана алады.

Аталмыш жұмыста педагогикалық инновациялардың дамуы мен теориялық-әдіснамалық негіздерін зерттеген В.А. Слостенин Н.Р. Юсуфбекова, А.В. Хуторской, Қ.М. Нағымжанова, К.Ж.Ажибеков, Ш.Т.Таубаева, С.Н. Лактионова, А.Қ. Мыңбаева, З.М. Садвакасова, D. Girgin, N. Аксапса, G. Gromovs, M. Lammi, Y. Luo және т.б. ғалымдардың еңбектері қарастырылды.

«Инновация» ұғымы жаңалықты, өзгерісті білдіре отырып, құрал және үдеріс ретінде жаңаны енгізуді қамтиды. Педагогикалық үдеріске қатысты инновация оқыту мен тәрбиелеудің мақсаттарына, мазмұнына, әдістері мен формаларына жаңасын енгізуді, оқытушы мен білім алушының бірлескен іс-әрекетін ұйымдастыруды білдіреді [13, 544 б.].

Білім берудегі инновация – бұл тиімділікті арттыратын жаңа әдістерді, құралдарды қолдану, яғни ақпарат беру; қажетті ақпаратты өз бетінше іздеуге, оның тиімділігін тексеруге үйрету; жаңа материалға қызығушылықты арттыру; ақпаратты игеруді бақылау. Инновациялық тұғырды қолдануда студентке белсенді жеке ұстанымға ие бола алатын және өзін оқу іс-әрекетінің субъектісі ретінде толық көрсете алатын психологиялық-педагогикалық жағдайларды жасау маңызды болып табылады [14].

Н.Р.Юсуфбекованың анықтауы бойынша педагогикалық инноватика – бұл педагогикалық инновацияларды құру, оларды бағалау және педагогикалық қауымдастықтың дамуы, соңында пайдалану және тәжірибеде қолдану туралы ілім [15, 11 б.].

Кез келген ғылыми теория принциптер, заңдылықтар мен заңдарға негізделеді. Білім беру жүйесіндегі инновациялық үдерісті тұтас түсінуде жетекші тенденциялар, қайшылықтарды ашуға негізделген принциптер мен заңдар Н.Р. Юсуфбекова бойынша келесі суреттерде көрсетілген [16]:

Сурет-1. Инновациялық үдерістерді басқару принциптері (Н.Р.Юсуфбекова)

Сурет-2. Инновациялық үдерістердің заңдары (Н.Р.Юсуфбекова)

Осылайша, автордың еңбегінде басқару принциптері мен заңдары инновациялық үдерістерді ұйымдастыру және басқарудың бүкіл жүйесін құруға бағытталып, білім берудегі инновацияның міндетін анықтаумен сипатталған. Бұл аталған инновациялық үдеріс заңдары мен принциптерін тақырып аясындағы біздің зерттеуде басшылыққа алудың маңызы зор. Себебі, медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамыту, инновациялық тұғыр негізінде білім берудің түрлі жаңа формалары мен әдістерін білім мазмұнына ендіру, меңгеруді ұйымдастырумен жүзеге асады.

Профессор А.В. Хуторской өз монографиясында «Педагогикалық инноватика – білім берудің субъектілеріне қатысты педагогикалық инновациялардың пайда болуы және дамуының табиғатын, заңдылықтарын зерттейтін, сонымен қатар, болашақ білім беруді жобалаумен педагогикалық дәстүрлердің байланысын қамтамасыз ететін ғылым. Ал, инновациялық оқыту – бұл жеке адамның да, қоғамның да алдындағы мәселелік жағдайларға жауап ретінде әрекет ететін қолданыстағы мәдениет пен әлеуметтік ортадағы инновациялық өзгерістерді ынталандыратын оқыту. Ол білім беру жүйесіндегі қоғам дамуының жоғары сатысындағы білім берудегі өзгерген мән мен мақсаттардың көшуіне реакциясы ретінде қарастырылуы мүмкін», – деп анықтаған болатын. Сондай-ақ, білім берудегі инновациялық үдерістерді: әлеуметтік-экономикалық, психологиялық-педагогикалық және ұйымдастырушылық-басқарушылық деп негізге үш аспектіде қарастырды [17].

Автордың еңбектерінде инновациялық үдеріс білім берудегі жаңа элементтерді енгізетін мақсатты өзгерістер ретінде қарастырылып, педагогикалық инноватика негіздері, инновациялық іс-әрекет және инновациялық тәжірибелер әдістемесіне кеңінен тоқталғанын аңғардық.

Болашақ мамандардың ақпараттық құзыреттілігін дамытуда педагогикалық инновацияларды игеру, құру, енгізу, қолдану мен тарату арқылы, кәсіби жан-жақты қалыптасқан, ізденіске қабілетті тұлға қалыптасатыны анық.

Қ.М. Нағымжанова бойынша бүгінгі күн талабына жауап бере алатын, әр түрлі жаңа технологиялық және ақпараттар ағымы арқылы сонғы нәтижеге ұмтылған инновациялық ортаны ұйымдастыру қажеттілігі келесі әлеуметтік, педагогикалық мүмкіндіктермен сипатталады:

- Студентті инновациялық ортаның жеке және өз өмірінің толық дәрежелі субъектісіне айналдыра отырып, оның рөлін күшейту;
- Студенттің толассыз ақпарат әлемінде өзін-өзі ұйымдастыратын іс-әрекеттің субъектісі ретіндегі сапаларын дамыту: нақты нәтижеге бағытталған мақсат қою, өз әрекетін жүйелі жоспарлау және оны жүзеге асыру;
- Оқу іс-әрекеті құралдарын, тәсілдерін, формаларын (жеке, топтық немесе ұжымдық) таңдау мүмкіндігі, өзіндік жұмысы;
- Студент іс-әрекетіндегі субъектілік тәжірибе белсенділігінің басым мәнге ие болуы;
- Қазіргі ақпараттық технологияларды өз қажетіне қарай күнделікті тұрмыста еркін қолдана алуы.

Инновациялық іс-әрекетпен айналысатын студент, толық әлеуметтік бетбұрыс алғанына орай, оның қоғамдағы орны өзгеріп, кәсіби еркіндікке, өзін-өзі толық басқару мүмкіндігіне қолы жетеді. Инновация бұл дайын жаңалықты ендіру немесе тексеруден өткізу емес, бұл жаңалықты өзінің инновациялық ортасынан іздеп табу, оның негіздемесін жасау, сынақтан өткізу, тарату секілді

үдерістерді қамтиды. Инновация түсінігі жаңашылдықпен байланысты іс-әрекет бейнесіндегі, ойлау стиліндегі өзгерістермен де байланысты [18].

К.Ж. Ажибеков ғылыми жұмысында инновациялық білім – жаңа білім мен инновациялық динамикаға негізделгенін, сондай-ақ инновациялық білім беру педагогтар мен білім алушылардың танымдық және зерттеу міндеттерін қоюға, қажетті ақпаратты өз бетінше саналы түрде іздеуге үйретуді көздейтінін атап өткен. Ал инновациялық білім берудің мақсаттары: студенттің интеллектуалдық-тұлғалық және рухани дамуының жоғары деңгейін қамтамасыз ету; ғылыми ойлау стилінің дағдыларын игеру үшін жағдай жасау; әлеуметтік-экономикалық және кәсіби салалардағы инновациялардың әдіснамасын оқыту, – деп көрсеткен [19].

Осылайша, Қ.М.Нағымжанова өзінің ғылыми еңбегінде студенттердің педагогикалық креативтігін инновациялық білім беру ортасында қалыптастыру мәселесіне, әлеуетін анықтауға, педагогикалық жүйесін құруға мән берген. Ал, К.Ж.Ажибековтің ғылыми жұмысында болашақ мұғалімдерді ЖОО-дағы инновациялық қызметке даярлаудағы бағалау критерийлері, мәні мен құрылымы, теориялық-әдіснамалық негіздерін қарастырағанын көруге болады.

Инновациялық үдеріс білім беру мазмұнын қалыптастыру мен дамыту, жаңасын ұйымдастыру жөніндегі кешенді қызмет болып табылады [20].

Профессор Ш.Т.Таубаева «Білім беру - жүйесінде инновация білім беру мақсатына жаңалықтар енгізу, жаңа мазмұнды жаңа тәсілдер мен тәжірибелер және білім беру нысандарын қайта жасауды, жаңа педагогикалық жүйені енгізу және таратуды, мектепті басқарудың жаңа технологияларын жасау және дамытуды және мектеп жаңа білім беру бағытын ұстанғанда, оның мақсаты, мазмұны, әдісі жаңа талаптарға сай болуын жобалайды», – деп анықтады. Сондай-ақ, автор өз еңбегінде қолдану ерекшелігі мен орнына байланысты инновацияларды: технологиялық, әдістемелік, ұйымдастырушылық, басқарушылық, экономикалық, құқықтық, әлеуметтік жаңалықтар енгізу деп жіктеп, бұл ұсыныстар инновациялардың әр түрлі топтарының тиімділігі қоғам сұраныстарын қанағаттандырумен және өскелең ұрпақты тәрбиелеу саласында міндеттерді шешуімен анықталатынын сипаттайды [21, б.203].

Сабақ барысын қызықты әрі пайдалы ету, студент сабақ соңында өзіне жаңа және пайдалы ақпарат алуы, болашақ маман ретінде заманауи уақыт шындығында туындайтын кәсіби мәселелердің шешімін табуы А.К. Мынбаева, З.М. Садвакасова бойынша инновациялық тұғырға негізделген. Яғни, педагогтің негізгі құралы ретінде оқытуың инновациялық әдістерін, білім беруде инновацияларды белсенді қолдануды ұсынады.

Оқытудың инновациялық әдістері студенттердің шығармашылық және инновациялық іс-әрекетінің тәжірибесін қалыптастыруға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде болашақ маманның құзыреттілігіне әсер етеді. Оқытудағы инновациялардың мәні мен оқытудың инновациялық әдістері олардың динамикасы мен белсенділігімен анықталады. Инновациялық оқытудың ерекшеліктері [22, 7 б.]:

- белсенді жұмыс арқылы дамуды болжауға мүмкіндік;
- болашаққа деген ашықтық;
- жеке тұлғаға, оның дамуына бағдарлану;
- шығармашылық элементтерінің міндетті түрде болуы;
- серіктестік қарым-қатынас түрі: ынтымақтастық, бірлесіп жасау, өзара көмек және т. б.

Ғылыми еңбектерді зерделей келе, инновациялық тұғыр негізінде білім беру үдерісіне жаңаны іздеу, ескіні түрлендіріп жаңарту, тәжірибеден өткізу арқылы жаңаны енгізу, ары қарай дамыту мен тарату түрінде іске асатынын аңғардық.

Қазіргі білім беру аймағындағы инновациялы-технологиялық және жаңа цифрландыру тенденциялар аясында зерттеу жүргізген шетелдік ғалымдардың еңбектерінде: академиялық дарынды студенттерді оқытуда көлеңкелі білім берудегі инновациялық тұғырлар [23], білім берудегі оқытудың инновациялық тұғыр бірлескен шығармашылық моделіне [24], инновациялық тұғыр негізінде білім берудегі блокчейн және интернет заттардың қажеттілігі мен қолданысы [25], XXI ғасырда әлемдегі барлық білім алушыларға жаңа білім бағдарламаларын енгізу мен бағалау бойынша интернационалдандырылған білім берудегі және білім алушылардың нәтижелерін бағалаудағы инновациялық тұғыр [26], үлкен деректер контекстінде дарынды оқытудың «Интернет + білім беру» инновациялық моделі және Интернет + білім беру көмегімен өздігінен білім алу жүйесінің моделі ұсынылып, сегменттелген ақпарат пен регрессиялық статистикалық талдаудың біріктірілуіне негізделген мәселелер аясы қарастырылғанын көрдік [27].

Қарастырылған теориялық мәліметтерге сүйене отырып, студенттердің кәсіби білім алуында, өздерінің шығармашылығы мен өзін-өзі көрсету қабілеттерін, ақпараттық құзыреттілігі мен цифрлық дағдыларын дамытуда әртүрлі медиа құралдар мен платформаларды, білім берудің инновациялық технологияларын пайдаланудың өзектілігіне көз жеткіздік.

Талдау. Бүгінгі таңда жоғары білімнің негізгі міндеттерінің бірі – белгілі бір салада тек білімі мен дағдылары қалыптасқан кәсіби маман ғана емес, өз саласының үздігі, инновациялардан әрдайым хабардар және оны кәсібінде тиімді қоланып, әрекет етуге қабілетті маман дайындау.

Медиабілім үдерісінде ақпараттық құзыреттілігі дамыған болашақ педагог маман, масс-медиа кеңістігінде еркін бағдарлана отырып, білімін толықтыруда, кәсіби жолында қажетті ақпараттарды қолдану қабілеті артады. Отандық және шетелдік жаңа зерттеулермен, инновациялық оқыту технологиялардан да хабардар болуға мүмкіндігі бар. Болашақтағы кәсіби қызметінде соңғы ғылыми жетістіктерді пайдалана отырып, сабақ барысын қызықты да тартымды өткізуге, масс-медиа өнімдерін көрнекілік ретінде еркін қолдануға мүмкіндік туады. Сондай-ақ, тапсырмалар мен жаттығуларды ойын ретінде, тиімді видео-эксплейнерлер мен промо-роликтер, анимациялық видео мен музыкалық визуализациялауға, тест пен сауалнаманы электронды түрде өткізуге, нейросеть арқылы көрнекілік суреттерін жасауға және т.б. болашақ маманның кәсіби жолында қажетті ақпараттарды меңгеруге болады.

Білім беру үдерісінде инновацияларды қолдану – ұйымдастырушылық жағдайды, пәнді игеру барысын, нәтиженің сапасына әсерін тигізетіні анық. Демек, болашақ маманның инновациялық әлеуеті мен педагогикалық шеберлігін дамытуда ақпараттық құзыретті дамытудың рөлі ерекше.

Медиабілім үдерісінде болашақ мамандардың ақпараттық құзыреттілігін дамыту арқылы келесі мүмкіндіктерге қол жеткіземіз:

- Масс-медиа кеңістігінде қажетті ақпаратты жылдам табу;
- Кәсіби ізденістегі мәнді ақпаратқа қолжетімділік;
- Өзіндік ізденіс, өзіндік білім мен өзіндік талдау жасау;
- Қоғамдық өзгерістерге жылдам бейімделу;
- Кәсіби жолда шығармашылықты дамыту;
- Тиімді шешім қабылдауға дағдылану.

Яғни, инновациялық білім негізінде білім, білік, дағдысы мен кәсіби құзыреті, тұлғалық жан-жақты дамыған маман, білім беру жүйесінің қоғамдық талаптары мен сұраныстарына жауап бере алады. Ары қарайғы кәсіби жолында нәтижелі жұмыс атқарып, бәсекеге қабілеттілігі артады.

Келесі суретте медиа кеңістігіндегі студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуда инновациялық тұғырдың рөлі көрсетілген.

Сурет-3. Медиабілім үдерісінде студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытудағы инновациялық тұғырдың рөлі

Инновациялық білімнің негізінде болашақ маманның өзін-өзі тәрбиелеуге, өзін-өзі кәсіби және тұлғалық жетілдіруге әрі дамытуға, өзінің мәдени және интеллект деңгейін арттыруға, даралық қабілеттің анықтау мен жетілдіруге, ақпарат ортасында еркін жұмыс істей алатын адамды тәрбиелеу маңызды.

Қазіргі әлемдік ғылым және техникалық даму жылдам қарқын алған тұста білім беру алдына жаңа міндеттер қойылып, бір қадам алда жүру қажеттілігі артуда. Демек инновациялық білім мазмұны ұшқыр ойлы, шығармашылыққа қабілетті, масс-медиа өнімдерінен ақпаратты тиімді іздеп, ұтымды пайдалана алатын болашақ мамандарды қалыптастыруға бағытталуы абзал. Бұл өз кезегінде инновациялық тұғыр аясында болашақ маманның кәсіби әлеуетін дамыту, ізденіс нәтижесіндегі өзіндік тәжірибе, белсенді өзара ынтымақтастағы жұмыс, медиабілім үдерісіндегі ақпараттық және цифрлық құзыреттілік қажеттілігімен анықталады.

Медиабілім үдерісінде болашақ мамандарды дайындауда инновациялық білім берудің заңдары мен принциптерін қолдана отырып оқытуды ұйымдастыру, заман талабына сай кәсіби білікті тұлға

қалыптастырады. Демек, медиабілім үдерісінде инновациялық тұғырдың маңыздылығы келесі ұсынымда сипатталады:

- Білім парадигмасы жаңарған тұста, болашақ маманның инновациялық іс-әрекетке бағыттылығы;
- Үздіксіз білім беруде болашақ маманның кәсіби біліктілігін медиабілім үдерісіндегі ақпараттық құзыреттілікпен ұштастыру;
- Заманауи өзгерістер ағынымен білім мазмұнын жетілдіру мақсатында оқу пәндерінің көлемін, құрамын жаңа пәндермен, жаңартылған оқыту әдіс, тәсіл, құрал және технологияларымен үздіксіз толықтырып отыру;
- Білім берудегі инновациялық жаңартылымдарды медиабілім үдерісінде іздеуге, керегін сұрыптап алуға, сыни ойлауға және тәжірибе жүзінде қолдана алуға болашақ маманның құзыретті болуы;
- Болашақ маманның үздіксіз білім беру кеңістігінде дараланған, кез-келген орта мен жағдаятқа икемді, ұтымды өрі сауатты жауап қайтаруға қабілетті болуы;
- Болашақ маманның инновациялық білім берудегі белгілі бір тәуекелге бара алуы, туындауы мүмкін қарама-қайшылықтар мен кедергілердің шешімін табу, оңтайлы шешім қабылдауға қабілеттілік.

Қорытынды. Тақырып аясындағы қарастырылған әдіснамалық тұғыр біздің зерттеуіміз үшін маңызды теориялық негіз бола отырып, алға қойған зерттеу міндеттерін шешуде қажетті шарттарға жол ашады.

Қорытындылай келе, медиабілім үдерісі арқылы студенттердің ақпараттық құзыреттілігін дамытуда инновациялық тұғыр мүмкіндіктері – кәсіби жолда жаңа әдістер мен шығармашылық ізденістерге түрткі болады. Бұл өз кезегінде білім берудің тиімділігі мен сапасын айтарлықтай арттыруға жағдай жасайды. Уақытпен қатар жүріп, оқытудағы инновацияларды меңгерген студент, болашақта Отандық білім беру үдерісін дамытып, оның сапасын арттыратыны анық.

Қаржыландыру туралы ақпарат.

АР19679344 «ЖОО-да оқытушылар мен студенттердің желілік коммуникативтік мәдениеті мен цифрлық этикетін қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік негіздерін зерттеу» ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитетінің гранттық жобасы аясында жарияланды.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. **Cheung, C.K. Research in media education** [Text]: eBook / C.K. Cheung. – Published by Nova Science Publishers: Inc. New York, 2012. – 227 p.
2. **Дендев, Б. Информационные и коммуникационные технологии в образовании** [Текст]: монография / Б. Дендева. – М.: ИИТО ЮНЕСКО, 2013. – 320 с.
3. **Karatay, H. Etkileşimli Öğrenme Yöntemine Uygun Medya Okuryazarlığı Eğitimi** [Text] / H.Karatay, İ.Yıldız // Gaziantep University Journal of Social Sciences. – 2020. – Vol. 19 (3) . – P.1112-1134. DOI: 10.21547/jss.734323
4. **Satur, R.V. Negociadores internacionais: Atuação profissional com competência** [Text]: eBook / R.V.Satur, E.N. Duarte. J. Pessoa . – CCTA, 2020. – 289 p.
5. **Vitorino, E.V. Análise dimensional da Competência em Informação: bases teóricas e conceituais para reflexão** [Text] / E.V. Vitorino // RICI: Revista Ibero-americana de Ciência da Informação, Brasília. – 2016. – 9(2), P. 421-440. DOI: <https://doi.org/10.26512/rici.v9.n2.2016.2420>
6. **Таубаева, Ш.Т. Педагогика** [Мәтін]: оқулық / Ш.Т. Таубаева, С.Т. Иманбаева, А.Е. Берикханова.– Алматы: ОНОН, 2018. – 357 б.
7. **Айтбайұлы Ө. Қазақша-орысша қоғамдық ғылымдар терминдерінің сөздігі** [Мәтін]: сөздік / Ө.Айтбайұлы, ред. Ш.Құрманбайұлы// «Фирма Орнақ»ЖШС. – Алматы, 2010. – 656 б.
8. **Грицанов, А.А. Новейший философский словарь** [Текст]: терминологический словарь / Гл. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов; Науч. ред.: В. Л. Абушенко, М. А. Можейко, Т. Г. Румянцева; Отв. секретарь и ред. А. И. Мерцалова; – Мн.: Книжный Дом, 2003. – 1280с.
9. **Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка: Около 100 000 слов, терминов и фразеологических выражений** [Текст]: толковый словарь / С.И. Ожегов; Под.ред.проф. Л.И.Скворцов. – 28-е изд., испр. –М.:Изд.АСТ: Мир и Образование, 2023. – 1376 с.
10. **Oxford Learner's Dictionaries** [Electronic resources] - Available at: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/approach_2 (accessed: 06.05.2023).
11. **Cambridge dictionary** [Electronic resources] - Available at: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/approach> (accessed: 06.05.2023).
12. **Таубаева, Ш.Т. Педагогикалық зерттеулердің әдіснамасы мен әдістері** [Мәтін]: оқулық / Ш.Т. Таубаева. – Стер. бас. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 360 б.
13. **Сластенин, В.А. Педагогика** [Текст]: учеб. пособие / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, Е.Н. Шиянов; под общ. ред. В.А. Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2013. – 576 с.

14. Шайдулина, А.А. О применении инновационных подходов в процессе обучения [Текст] / А.А. Шайдулина, О.О. Мамадалиев // Молодой ученый. – 2016. – № 6 (110). – С. 839-841. – URL: <https://moluch.ru/archive/110/26639/> (дата обращения: 10.04.2023).
15. Юсуфбекова, Н.Р. Общие основы педагогической инноватики. Опыт разработки инновационных процессов в образовании [Текст]: метод. пособ / Н.Р. Юсуфбекова. – М., 1991. – 91 с.
16. Юсуфбекова, Н.Р. Педагогическая инноватика: возникновение и становление [Текст] / Н.Р. Юсуфбекова // Вестник Московского городского педагогического университета. Серия «Педагогика и психология». – 2010. – 4(14). – С. 8-17
17. Хуторской, А.В. Методология инновационной практики в образовании. Серия «Инновации в обучении» [Текст]: монография / А.В. Хуторской. – М., 2021. – 162 с.
18. Нағымжанова, Қ.М. Университет студенттерінің педагогикалық креативтігін инновациялық білім беру ортасында қалыптастырудың ғылыми негіздері [Мәтін]: пед. ғыл. док. диссерт. автореф. / Қ.М. Нағымжанова. – Алматы, 2010. – 42 б.
19. Ажибеков, К.Ж. Теоретико-методологические основы подготовки будущих учителей к инновационной деятельности в вузе [Текст]: автореф. дисс ... канд. пед. наук. / К.Ж. Ажибеков. – Шымкент, 2010. – 50 с.
20. Таубаева, Ш.Т. Педагогические инновации как теория и практика инноваций в системе образования [Текст]: монография / Ш.Т.Таубаева, С.Н.Лактионова. – Алматы: Ғылым, 2001. – 295 с.
21. Таубаева, Ш.Т. Педагогика әдіснамасы [Мәтін]: оқу құралы / Ш.Т.Таубаева. – Алматы: Қарасай, 2013. – 432 б.
22. Мынбаева, А.К. Инновационные методы обучения, или Как интересно преподавать [Текст]: учебное пособие / А.К. Мынбаева, З.М. Садвакасова. – 11-е изд. – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 462 с.
23. Kim, YC. The education of academically gifted students in South Korea: Innovative approaches in shadow education [Text] / YC. Kim, J.Jo, J-H. Jung // Eur J Educ. – 2020. – 55(3). – P. 376-387. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.12399>
24. Girgin, D. Eğitimde yenilikçi bir öğrenme yaklaşımı: İşbirlikli yaratıcılık modeli [Text] / D. Girgin, N. Akcanca // Trakya University Journal of Social Science. – 2021. – 23 (1). – P.367-391. DOI: <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.753592>
25. Gromovs, G. Blockchain and internet of things require innovative approach to logistics education [Text] / G. Gromovs, M. Lammi // Transport Problems: an International Scientific Journal. – 2017. – Special Issue, Vol. 12. – P. 23-34. DOI: 10.20858/tp.2017.12.se.2.
26. Torres, B. An innovative approach to assessing student outcomes in internationalized education [Text] / B. Torres, M. Cozzolino, M. Lovorn // New Directions for Teaching and Learning. – 2022. – P. 123-142. DOI: <https://doi.org/10.1002/tl.20487>
27. Luo, Y. Research on self-learning system with “Internet+Education” innovative talents education mode under big data background [Text] / Y.Luo, Z.-q. An, // Comput.Appl. Eng. Educ. – 2023. – 31. – P. 662-675. DOI: <https://doi.org/10.1002/cae.22525>

REFERENCES:

1. Cheung C.K. Research in media education. Published by Nova Science Publishers: Inc. New York, 2012, 227 p.
2. Dendev B. Informacionnje i kommunikacionnje tehnologii v obrazovanii [Information and communication technologies in education] M., IITO YUNESKO, 2013, 320 p. (in Russian)
3. Karatay H., Yıldız İ. Etkileşimli Öğrenme Yöntemine Uygun Medya Okuryazarlığı Eğitimi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 2020, vol. 19 (3), pp. 1112-1134. DOI: 10.21547/jss.734323
4. Satur R.V., Duarte E.N., Pessoa J. Negociadores internacionais: Atuação profissional com competência. CCTA, 2020, 289 p.
5. Vitorino E.V. Análise dimensional da Competência em Informação: bases teóricas e conceituais para reflexão. RICI: Revista Ibero-americana de Ciência da Informação, Brasília, 2016, vol. 9(2), pp. 421-440. DOI: <https://doi.org/10.26512/rici.v9.n2.2016.2420>
6. Таубаева Ш.Т., Иманбаева С.Т., Берикханова А.Е. Педагогика [Pedagogy] ONON, Almaty, 2018, 357 p. (in Kazakh)
7. Айтбайұлы О., Курманбайұлы Ш. Kazakh-Russian dictionary of terms of Social Sciences [Kazakh-Russian dictionary of terms of Social Sciences] «Firma Ornak» ZHSHS, Almaty, 2010, 656 p. (in Kazakh)
8. Gricanov A.A., Abushenko V.L., Mozhejko M.A., Romyanceva T.G., Mercalova A.I. Novejšij filosofskij slovar' [The latest philosophical dictionary] Mn., Knizhnyj Dom, 2003, 1280p. (in Russian)

9. **Ozhegov S.I., Skvorcov L.I. Tolkovyy slovar' russkogo yazyka. Okolo 100000 slov, terminov i frazeologicheskikh vyrazhenij** [Explanatory dictionary of the Russian language: About 100,000 words, terms and phraseological expressions] M., AST, Mir i Obrazovanie, 2023, 1376 p. (in Russian)
10. **Oxford Learner's Dictionaries.** [Electronic resource] – Available at: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/approach_2 (accessed 06.05.2023).
11. **Cambridge dictionary.** [Electronic resource] – Available at: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/approach> (accessed 06.05.2023).
12. **Taubaeva SH.T. Pedagogikalyk zertteulerdin adisnamasy men adisteri** [Methodology and methods of pedagogical research] Ster. bas., Almaty, Kazakh University, 2020, 360 p. (in Kazakh)
13. **Slastenin V.A., Isaev I.F., SHiyonov E.N. Pedagogika** [Pedagogy] M., Akademiya, 2013, 576 p. (in Russian)
14. **Shajdulina A.A. Mamadaliev O.O. O primenenii innovacionnyh podhodov v processe obucheniya** [On the application of innovative approaches in the learning process] *Molodoj uchenyj*, 2016, vol. 6 (110), pp. 839-841 [Electronic resource] – Available at: <https://moluch.ru/archive/110/26639/> (accessed 10.04.2023). (in Russian)
15. **Yusufbekova N.R. Obshchie osnovy pedagogicheskoy innovatiki. Opyt razrabotki innovacionnyh processov v obrazovanii** [General principles of pedagogical innovation. Experience in developing innovative processes in education] M., 1991, 91 p. (in Russian)
16. **Yusufbekova N.R. Pedagogicheskaya innovatika: vozniknovenie i stanovlenie** [Pedagogical innovation: the emergence and formation] *Vestnik Moskovskogo gorodskogo pedagogicheskogo universiteta. Seriya «Pedagogika i psihologiya»*, 2010, vol. 4(14), pp. 8-17. (in Russian)
17. **Hutorskoj A.V. Metodologiya innovacionnoj praktiki v obrazovanii. Seriya «Innovacii v obuchenii»** [Methodology of innovative practice in education. The series "Innovations in learning"] (M., 2021, 162 p. (in Russian)
18. **Nagymzhanova K.M. Universitet studentterinin pedagogikalyk kreativtigin innovaciyaalyk bilim beru ortasynda kalyptastyrudyn gylymi negizderi** [Scientific foundations of the formation of pedagogical creativity of university students in an innovative educational environment]. Abstract of the doctoral dissertation, Almaty, 2010. 42 p. (in Kazakh)
19. **Azhibekov K.Zh. Teoretiko-metodologicheskie osnovy podgotovki budushchih uchitelej k innovacionnoj deyatel'nosti v vuze** [Theoretical and methodological foundations of the preparation of future teachers for innovative activities at the university]. Abstract of the candidate's thesis, Shymkent, 2010, 50 p. (in Russian)
20. **Taubaeva Sh.T., Laktionova S.N. Pedagogicheskie innovacii kak teoriya i praktika innovacij v sisteme obrazovaniya** [Pedagogical innovations as theory and practice of innovations in the education system] Almaty, Gylm, 2001, 295 p. (in Russian)
21. **Taubaeva Sh.T. Pedagogika adisnamasy** [Methodology of pedagogy] Almaty, Karasaj, 2013, 432 p. (in Kazakh)
22. **Mynbaeva A.K., Sadvakasova Z.M. Innovacionnye metody obucheniya, ili Kak interesno prepodavat'** [Innovative teaching methods, or How interesting it is to teach] Almaty, Kazakh University, 2019, 462 p. (in Russian)
23. **Kim YC., Jo J., Jung J-H. The education of academically gifted students in South Korea: Innovative approaches in shadow education, Eur J Educ**, 2020 vol. 55(3), pp. 376-387. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.12399>
24. **Girgin D., Akcanca N. Eđitimde yenilikçi bir öđrenme yaklaşımi: İşbirlikli yaraticilik modeli, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2021, vol. 23 (1), 367-391. DOI: <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.753592>
25. **Gromovs G., Lammi M. Blockchain and internet of things require innovative approach to logistics education, Transport Problems: an International Scientific Journal**, 2017, vol. 12, pp. 23-34. DOI: 10.20858/tp.2017.12.se.2.
26. **Torres B., Cozzolino M., Lovorn M. An innovative approach to assessing student outcomes in internationalized education, New Directions for Teaching and Learning**, 2022, vol. 169, pp. 123-142. DOI: <https://doi.org/10.1002/tl.20487>
27. **Luo Y., An Z.-q. Research on self-learning system with “Internet+Education” innovative talents education mode under big data background, Comput. Appl. Eng. Educ**, 2023, vol. 31(3), pp. 662-675. DOI: <https://doi.org/10.1002/cae.22525>

Авторлар туралы мәліметтер:

Сейітказы Перизат Байтешқызы – педагогика ғылымдарының докторы, педагогика кафедрасының профессоры, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ; Қазақстан, 010000, Астана қ., Ж.Наджимеденов көшесі 16, 28 п., тел: 87475230718, e-mail: perizatbs@mail.ru.

Ырымбаева Нұрғұл Алдажарқызы* – 8D01103 – «Педагогика және психология» білім беру бағдарламасының докторанты, педагогика кафедрасы, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ, Қазақстан, 010000, Астана қ., Н.Тлендиев 40, 149 п., тел: 87075942617, e-mail: nurgul.a@internet.ru.

Ушакбаева Камшат Рахымбердіқызы – 8D01823 – «Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» білім беру бағдарламасының докторанты, педагогика кафедрасы, «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ; Қазақстан, 010000, Астана қ., Қ.Сатпаев көшесі 25, 109 п., тел: 87010835533, e-mail: kru-1983@mail.ru.

Абдиркенова Акбидаш Капановна – Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, педагогика және психология кафедрасының қауымдастырылған профессоры, м.а., PhD докторы, 110000, Қазақстан Республикасы, Қостанай қ., Н.Назарбаева көш. 225, тел. 87052269479, e-mail: Akbidashabdirkenova@mail.ru.

Сейтказы Перизат Байтешовна – доктор педагогических наук, профессор кафедры педагогики, НАО «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»; Казахстан, 010000, г.Астана, Ж.Наджимеденова 16, кв 28, тел: 87475230718, e-mail: perizatbs@mail.ru.

Ырымбаева Нургуль Алдажаровна* – докторант образовательной программы 8D01103-«Педагогика и психология» кафедры педагогики, НАО «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»; Казахстан, 010000, г. Астана, Н.Тлендиева 40, кв.149, тел: 87075942617, e-mail: nurgul.a@internet.ru.

Ушакбаева Камшат Рахымбердиевна – докторант образовательной программы 8D01823-«Социальная педагогика и самопознание», кафедры педагогики, НАО «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»; Казахстан, 010000, г. Астана, К.Сатпаева 25, кв. 109, тел: 87010835533, e-mail: kru-1983@mail.ru.

Абдиркенова Акбидаш Капановна – и.о. ассоциированного профессора кафедры педагогики и психологии, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, 110000, Казахстан, г.Костанай, ул. Н.Назарбаева 225, тел. 87052269479, e-mail: Akbidashabdirkenova@mail.ru.

Seitkazy Perizat Baiteshovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of pedagogy, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Republic of Kazakhstan, 010000, Astana, 16 Zh. Nazhimedenov Str., apt.28, tel.: 87475230718, e-mail: perizatbs@mail.ru.

Yrymbayeva Nurgul Aldazharovna* – PhD student of the educational program 8D01103 -"Pedagogy and psychology", department of pedagogy, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Republic of Kazakhstan, 010000, Astana, 40 N.Tlendiyev Str., apt. 149, tel.: 87078555447, e-mail: nurgul.a@internet.ru.

Ushakbayeva Kamshat Rakhymberdiyevna* – PhD student of the educational program 8D01824 - "Social pedagogy and self-knowledge", Department of pedagogy, L.N. Gumilyov Eurasian National University; Republic of Kazakhstan, 010000, Astana, 25 Satpayev Str., apt.109, tel.: 87010835533, e-mail: kru-1983@mail.ru.

Abdirkenova Akbidash Kapanovna – PhD, acting Associate Professor of the Department of pedagogy and psychology, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Republic of Kazakhstan, 110000, Kostanay, 225 Nazarbayev Str., tel.: 87052269479, e-mail: Akbidashabdirkenova@mail.ru.

UDC 372.854

SRSTI 14.25.09

https://doi.org/10.52269/22266070_2024_1_191

SUBJECT COMPETENCE OF STUDENTS FROM SPECIALIZED SCHOOLS WITH ACCELERATED CURRICULA AS A PREREQUISITE FOR DEVELOPING FUNCTIONAL LITERACY

Seissova A.B.* – PhD student of the Higher school of natural science, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan.

Khamzina S.S. – Professor, Candidate of Pedagogical Sciences of the Higher school of natural science, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan.

Khassenova T.M. – Master of Natural Sciences, teacher-expert of the Higher school of natural science, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan.

Mukanova R.Z. – PhD Associate Professor of the Higher school of natural sciences, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan.

The development of functional literacy of students from specialized schools is currently relevant. The aim of the study is to analyze the process of development of functional literacy and its component of natural